
Meer lezen?

Basistekst over Jongens van Lauk Woltring. Klik [hier](#).

René van Engelen

'De Jongenscode - Zó geef je les aan jongens!'
2e druk (2021) uitgeverij [PICA](#)

Blog over De Jongenscode. Klik [hier](#).

Betsy van de Grift

'Jongens brein Meisjes brein - Over genderverschillen en -strategieën voor onderwijs en kinderopvang' (2016)
SWP Uitgeverij

Richt zich vooral op het jonge kind. Zeer interessant voor kleuterleerkrachten.

Over genderverschillen en
-strategieën voor onderwijs en
kinderopvang *Betsy van de Grift*

Angela Crott

'Jongens zijn 't - Van Pietje Bell tot probleemgeval' (2013, aanrader!!!)
Atlas Contact

Jongens...aan de slag!

Onderzoek uit 2012 (voortgezet onderwijs) van Jannet Maréchal-van Dijken, Otto de Loor, Monique Sanders en Madeleine Vliegthart.
Voor het volledige rapport klik [hier](#).

Over andere culturen:

In andere culturen wordt de rol van de jongen en de man anders gezien. Dat leidt meestal niet tot problemen. Soms wel. Zo is er discussie hoe er in delen van de Marokkaanse cultuur wordt omgegaan met jongens. Een artikel van Ellis Plokker uit Trouw. Klik [hier](#).

Hier is op het internet nog meer over te vinden wat het lezen waard is, stigmatisering ligt hier echter op de loer.

'Jongens & Meisjes - Zoek de verschillen'

(redactie Carolien Gravesteijn en René Diekstra) met o.a. bijdragen van Jelle Jolles en Louis Taveccio. (2013)

Van Gorcum Uitgeverij

Lauk Woltring en Dick van der Wateren (red.).

'De ontwikkeling van jongens in het onderwijs' met o.a. bijdragen van Louis Taveccio en Henno Oldebeuving.

Uitgeverij Lannoo Campus (2019)

'Slimme jongens - Hoe hou je ze gemotiveerd'

Barbara A. Kerr & Sanford J. Cohn (Nederlandse versie niet meer nieuw verkrijgbaar)

Meer zien?

Op leraar 24 vind je het volgende van Martine Delfos over het rekening houden met verschillen tussen jongens en meisjes:

Verschillen in leerstijlen
Taalontwikkeling jongens en meisjes
Ruzies bijleggen

Klik [hier](#) voor de filmpjes.

Van Lauk Woltring:

Lauk Woltring en Dick van der Wateren over De ontwikkeling van jongens in het onderwijs (2019). Klik [hier](#).

Een e-college van Lauk op 'Onderwijs maak je samen'. Klik [hier](#).

Van Holland Doc (VPRO):

De echte jongensfilm (aanrader!!!) van Katinka de Maar. Klik [hier](#). **Helaas is deze niet meer online beschikbaar.**

Worden jongens lastiger of hebben wij als maatschappij, opvoeders en onderwijzers steeds meer last van jongensgedrag? Waar vroeger kinderen nog gewoon druk, onrustig of juist in zichzelf gekeerd waren, wordt dat gedrag de laatste tijd steeds meer gelabeld als bijvoorbeeld ADHD of Asperger. Omdat jongens ook in het onderwijs minder 'in het gareel' lopen dan meisjes, heeft die etikettering voor jongens vaak eerder consequenties. Met de moeizame schooltijd van haar eigen zoon als rode draad, onderzoekt Katinka de Maar hoe jongens in het onderwijs hun weg proberen te vinden. De maakster kijkt ook naar het grotere geheel: kunnen jongens nog wel echte jongens zijn in de hedendaagse maatschappij en wat vinden die jongens er eigenlijk zelf van?

Kijk ook eens op de site van [Jongens in balans](#).

En kijk eens naar [‘Venten strijken niet \(Why men don’t iron\)’](#) – aanrader!

En op de site van SIRE vind je de campagne [‘Laat jij jouw jongen genoeg jongen zijn’](#) met onder andere

Lauk Woltring, Angela Crott en Louis Taveccio.

Interview met René van Engelen in
onderwijsmuseum ‘Talk & Toast’ (2020)

Klik [hier](#) voor het hele interview van Gert-Jan Kleinpaste in het onderwijsmuseum.

6 | WAT DENKT U?

15 JANUARI 2020 KERK & leven

TE GAST

In deze rubriek reageert een deskundige gast op een vraag of stelling. Deze week luidt de vraag: **moeten we in het onderwijs meer aandacht hebben voor jongens?**

Weer de code van de jongens leren

René VAN ENGELN
Zelfstandig onderwijsbegeleider en auteur van onder andere
'De jongensdief. Zo gaf je les aan jongens'

Ja, dat moeten we zeker. Het gaat niet goed met 'onze jongens'. Schoolprestaties van meisjes zijn op bijna alle niveaus gemiddeld beter. Jongens zijn oververtegenwoordigd in het bijzonder onderwijs. Gedragsproblemen/ jongens scoren in de statistieken significant hoger. Jongens worden dan ook vaker als lastig en moeilijk ervaren, zowel in het onderwijs als in de samenleving.

Nu is het niet zo dat vrouwen het overal beter doen in de samenleving. Zo krijgen vrouwen voor hetzelfde werk nog steeds minder betaald dan mannen, al is die kloof ergens zo klein als in België. Het aandeel vrouwelijke CEO's bedraagt tien procent. Nederland doet het met zes procent nog slechter. In het algemeen is de positie van de vrouw in de samenleving wel al een stuk gelijkwaardiger geworden.

Het lijkt erop dat met de verbetering van de positie van de vrouw de problemen voor jongens zijn toegenomen. Daarbij lijkt het alsof jongens tegenover meisjes staan, maar dat is ongenaanceerd. Onder meer de neurologie leert ons dat je niet 'jongen' of 'meisje' bent, maar dat iedere persoon een uniek palet van meer of minder mannelijke en vrouwelijke elementen heeft. Er zijn allerlei gradaties.

Ontkennen dat er verschillen zijn tussen jongens en meiden heeft echter geen zin. Of ze nu voortkomen uit de biologie of uit hoe de kinderen opgroeien, de verschillen zijn er en wij hebben er in het onderwijs mee te maken.

De discussie over het jongensprobleem is de jongste jaren flink losgebarsten. Volgens sommige auteurs zouden feministen een oorlog voeren om jongens kapot

te maken. Complottenkenners die ontkennen dat meisjes strelmatig zijn achtergesteld in het verleden. Aan de andere kant zie je dan weer mensen die verschillen gewoonweg ontkennen. Als er verschillen zijn, zouden die voortkomen uit de opvoeding die stereotypen bevestigt en niet gender-neutraal is.

Als onderwijsman kan ik weinig met beide extremen. We hebben in het onderwijs een probleem met jongens. Dat wordt dagelijks en in vele scholen ervaren. Jongens zijn onrustig, bewegen veel, hebben veel energie, zijn luidruchtig. Het onderwijs is gebaat bij een aanpak die erover waakt dat jongens opnieuw plezier krijgen in onderwijs. Want dat is de voorbije decennia bij jongens flink afgenomen.

Als professionals in het onderwijs moeten we de code van de jongens weer leren. Wat is de biologie van de jongen? Niet reageren op het gedrag, maar op de biologische erachter. Tijdens een coachingsstraject bijzonder onderwijs liet ik de leerkracht zien waar de

bewegingsdrang bij de jongens vandaan kwam. Hij verdiepte zich er in. Een week later merkte ik dat het rustig was in de groep en dat hij anders reageerde op bewegingsdrang. Hij vertelde dat hij nu wist waar die bewegingsdrang vandaan kwam en wat de jongens

Niet reageren op gedrag van jongens, maar op de biologie erachter

nodig hadden. Ook zei hij: „Ik zie nu dat de problemen en de onrust in de groep niet zijn ontstaan door de jongens, maar door mijn verkeerde reactie op hun gedrag.”

Het meisjesbrein is onmiskenbaar in het voordeel bij de huidige meer vrouwelijke normen in het onderwijs. Hoogleraar neuropsychologie Jelle Jolles geeft aan dat dingen zoals samenwerken, discussiëren en presenteren beter aansluiten bij het talige, meer sociale meisjesbrein dan bij het motorische en visueel-ruimtelijk georiënteerde jongensbrein.

Om het onderwijs opnieuw meer geschikt voor jongens te maken, zullen we het onderwijs weer 'mannelijker' moeten maken, meer in balans. Door wetenschap te vertalen naar de onderwijspraktijk, werden er manieren ontwikkeld om dat te doen. Ruimte geven aan leren door doen, omgaan met tragere taalontwikkeling, praktischer beoordelen, competitie, meer structuur en duidelijkheid, begrenzen van gedrag, het altijd weer kunnen beginnen met een schone lei (klaar is klaar), inzetten van humor, gebruikmaken van activerende werkvormen, visualiseren van lesstof en meer ruimte voor fysiek gedrag. Dat alles levert een bijdrage aan het beter geschikt maken van het onderwijs voor jongens.

Op die manier maken we de schoolperiode voor alle kinderen leuker, laten we kinderen zich beter ontwikkelen, maken we beter gebruik van talenten (leren door doen) en voorkomen we problemen bij het opgroeien.

100 METER BREIEN VOOR JONGENS.

© Reinhart Croon

Actie op scholen voor meer meesters

maandag 7 nov 2011, 17:32 (Update: 07-11-11, 18:33)

Mannen voor de klas
Mannen voor de klas / Youngworks

Op drie basisscholen hebben vanochtend alleen maar mannen voor de klas gestaan. 45 mannelijke pabo-studenten en 45 mannelijke havo- en vwo-scholieren gaven speciale lessen.

De pabo's en het ministerie van Onderwijs vinden dat er op basisscholen te weinig mannen voor de klas staan en daar vragen ze met het project 'Mannen voor de klas' aandacht voor. De actie wordt gehouden op scholen in Scheveningen, Utrecht en Zwolle.

Uitval fors toegenomen

Staatssecretaris Zijlstra van Onderwijs wil dat in 2020 het percentage mannelijke onderwijzers in het basisonderwijs gestegen is naar 30. Momenteel is 15 procent van de basisschoolleerkrachten mannelijk en dat is geen goede afspiegeling van de samenleving, vinden pabo's en het ministerie.

Sinds 2000 nam het percentage mannelijke basisschoolleraars met eenderde af, blijkt uit cijfers van het Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt. Ook is de uitval onder mannelijke pabostudenten een stuk groter dan die bij de vrouwen.

Geen mannelijk rolmodel

"Er is sprake van een ongelijke sekseverdeling", zegt Louis Tavecchio, emeritus hoogleraar pedagogiek en lid van de raad van advies voor het onlangs opgerichte expertisecentrum [JongensTalent](http://JongensTalent.nl).

"Nu is het zo dat deze kinderen veel vrouwen zien. Er is weinig interactie met mannelijke rolmodellen. Jongens zijn van nature veel drukker en krijgen vaak te horen, 'zit stil, concentreer je'. De juf trekt uiteindelijk aan het langste eind, want zij is de baas. Hierdoor raken jongens gefrustreerd en krijg je zogenaamde 'symmetrische escalatie'. Beide partijen ergeren zich aan elkaar."

'Er staat niets over in de studieboeken'

Er is geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het effect van vrouwelijke leerkrachten op jongens. Dat is volgens Tavecchio ook erg moeilijk omdat er zoveel variabelen zijn. "Wel is vanuit de psychologie aangetoond dat een evenwichtige sekseverdeling van rolpatronen voor kinderen veel beter is voor het welbevinden van jongens", zegt Tavecchio.

Op de pabo is er op dit moment nog geen speciaal studieaanbod waarin wordt geleerd hoe om te gaan met sekseverschillen. Dat zou volgens Tavecchio een goede oplossing kunnen zijn. "Er staat simpelweg niets over in de studieboeken. Al doende leert men natuurlijk wel maar dat is pas na vijf jaar worstelen."

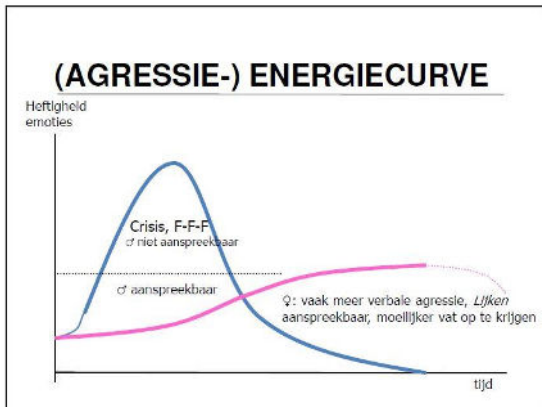
Bron: www.stamos.nl Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt (SBO)

Dit is een deel van het artikel.

Louis Tavecchio

(Agressie-) Energiecurve jongens en meisjes

Artikel AD

René van Engelen helpt een paar jongens met de voorbereiding van hun presentatie. © Chris van Klinken

'Van een Barbie maken ze een machinegeweer'

WORKSHOP VOOR JUFFEN Het onderwijs wordt gedomineerd door juffen. Die leren nu in een workshop hoe ze met typisch jongensgedrag moeten omgaan.

Ine Cup 06-10-16, 09:02 Laatste update: 09:20

Ik ging zagen en timmeren met die jongens, vonden ze leuk

René van Engelen

René van Engelen (51) zag het gebeuren: hij had als [onderwijzer](#) met die jongens geen probleem, de juffen wel. Hoe kan dat?, vroeg hij zich af toen hij in 1997 les ging geven op basisschool De Viermaster in Papendrecht. „Ik was de eerste man hier op school in groep 6. Had ook nog nooit in een vrouwenteam gewerkt.”

Achteraf kijkt hij vol verbazing terug op die tijd. „Ik denk wel eens: waar maakte ik me toen druk over. Sinterklaas, netjes schrijven in een schrift en daar een hele toestand van maken, veel gedoe over een kind dat uit de band springt. Ik ging zagen en timmeren met die jongens, vonden ze leuk. Dan hoorde ik soms wel eens iets over overlast, maar ach”, haalt hij zijn schouders op.

Huilen

Zijn ervaringen vormden voor hem aanleiding om zich in jongensgedrag te verdiepen. Conclusie: jongens zijn anders dan meisjes. Iets wat in de jaren zeventig nog fel werd bestreden. „Toen is het mis gegaan met ons mannen. Moesten we huilen en zo. En jongens werden gebombardeerd met poppen”, zucht Van Engelen, inmiddels directeur bij De Viermaster. „Maar jongens kiezen uiteindelijk een pistool. En van een Barbie maken ze een machinegeweer.”

Meisjes zijn braaf, die doen hun werkje wel

René van Engelen

© ANP

Jongensgedrag

Sinds een aantal jaren geeft Van Engelen workshops en lezingen over jongensgedrag op school. „De laatste twee jaar is de vraag daarnaar enorm toegenomen en heb ik er al zo'n veertig gegeven. Er is ook steeds meer aandacht voor de biologische kant van het verhaal. Jongens zijn gewoon luier, agressiever, nemen meer risico. Ik leg ook uit waarom ons onderwijs slecht past bij jongens. Door de emancipatiegolf is het gefeminiseerd. Het is heel taalgericht, met werkstukken en presentaties. Maar jongens zijn veel hiërarchischer ingesteld, hebben veel meer behoefte aan competitie, ook met zichzelf. Die moet je echt prikkelen. Meisjes zijn braaf, die doen hun werkje wel.”

Lastig

Aandacht voor jongensgedrag is niet nieuw. Er is uitgebreid wetenschappelijk onderzoek naar gedaan, onder meer door Louis Tavecchio, emeritus-hoogleraar pedagogiek aan de Universiteit van Amsterdam. Hij wijst al jaren op het belang van meesters voor de klas,

zeker in het basisonderwijs, omdat meesters op een meer natuurlijke manier omgaan met jongens. Juffen vinden volgens Tavecchio jongens eerder lastig, omdat die minder rustig zijn dan meisjes.

Vrouwen willen dat de jongens het uitpraten

René van Engelen

© ANP

Netheid

Gedragsdeskundige Lauk Woltring hamert ook al jarenlang op de verschillen tussen jongens en meisjes en het belang van het onderkennen ervan voor het onderwijs. 'Overmaat aan orde, netheid en bescherming, en in een te vroeg stadium te veel beroep doen op fijne motoriek en talige vaardigheden, verschijnen aan hen als dwang en hinderen hun nieuwsgierigheid, beweeglijkheid en experimenteerdrang', telt Woltring op zijn site.

Van Engelen maakt met zijn workshops de vertaalslag van wetenschap naar praktijk. "Ik laat mensen naar zichzelf kijken, probeer ze zich bewust te laten worden van hun gedrag. Een juf hoeft zich niet als man te gaan gedragen, het gaat erom

dat ze weet hoe het werkt bij jongens en daar rekening mee kan houden."

Het werkt niet om jongetjes allerlei regels te geven, zegt Van Engelen. „Juffen hebben die neiging, maar jongens leren het beste door te doen en fouten te maken. Heel anders dan meisjes. Die verzamelen eerst informatie en gaan dan pas aan de gang. Ze sluiten zoveel mogelijk risico's uit. Stoeiende jongens? Gewoon even laten stoeien, niet zeggen dat het niet mag."

Testosteronbommetje

„Jongens zijn gewoon veel fysieker. En gaan ze huilen, dan niet te moeilijk doen. Dan haal je ze uit elkaar en zeg je: nou mannen, dat ging dus niet goed. En vraag je wat ze eraan gaan doen. Vrouwen willen dat de jongens het uitpraten. Dat kan zo'n testosteronbommetje op dat moment nog niet. Die moet even tot rust komen."

De afgelopen twee jaar laten een lichte stijging zien van het aantal jongens dat naar de pabo gaat. Alleen komt zes op de tien mannen niét voor de klas, maar in het voortgezet onderwijs of een managementfunctie in het onderwijs terecht. Bijna de helft gaat iets anders doen, volgens het CBS. Van Engelen: „Het onderwijs moet aantrekkelijker worden gemaakt voor mannen. Leerkrachten op de basisschool krijgen het laagst betaald. En dat moet anders. Want de basisschool is allesbepalend."

Er zijn veel factoren die het gedrag en de ontwikkeling van kinderen bepalen; sekse is er één van. Het verschilt per jongen of bepaald gedrag überhaupt voorkomt, en zo ja, in welke mate. Ook zijn er gedragskenmerken die als 'jongensgedrag' te boek staan, maar die uiteraard ook op bepaalde meisjes van toepassing zijn.

De verschillen tussen jongens en meisjes gaan niet zozeer over wat ze kunnen, maar meer over de manier waarop ze hun vaardigheden ontwikkelen en uitvoeren.¹ De verschillen zijn niet alleen biologisch ('nature'), maar worden ook gevormd door de omgeving ('nurture'). Er zijn behoorlijk wat bronnen waaruit kenmerken te destilleren zijn, die specifiek horen bij de ontwikkeling van jongens en het jongensgedrag.

Hieronder een niet-uitputtend overzicht van kenmerken. Deze zijn relatief en gelden allemaal ten opzichte van meisjes.

Jongens..

- hebben een andere vorm van empathie;
- zijn agressiever;
- kunnen zich langduriger op een onderwerp concentreren;
- zijn directer;
- zijn actiegerichter;
- zijn hiërarchischer ingesteld;
- zijn assertiever;
- zijn minder sterk in zelfreflectie en zelfonderzoek;
- zijn minder talig op gevoelsgebied;
- hebben negen maal zoveel testosteron in hun bloed;
- kunnen risico's en gevaar beter inschatten;
- hebben een 'jongenscode' waaraan ze moeten voldoen;

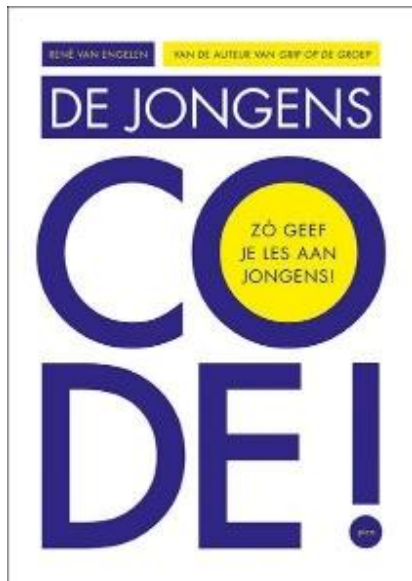
- hebben een brein dat signalen afgeeft om veel te oefenen, te bewegen. Ze leren meer door te doen (*trial-and-error*);
- hebben een andere spierontwikkeling;
- hebben een brein dat conceptueel sterker is;
- lopen als ze naar de basisschool gaan gemiddeld een jaar achter in taalontwikkeling;
- lopen gemiddeld achter in emotionele en sociale ontwikkeling;
- zijn gemiddeld enkele jaren later uitgerijpt wat de hersenen betreft;
- zijn zelfverzekerder;
- zijn luier;
- zijn minder taakgericht;
- zijn meer rigide;
- bouwen een band met elkaar op door lichamelijk contact;
- zijn gevoeliger voor competitie;
- leren zich neer te zetten in de maatschappij en meten zich af aan de ander.

Uit: *'De Jongenscode – Zó geef je les aan jongens!'*

Boeken van René van Engelen:

Klik op de link voor bestellen.

De Jongenscode - Zó geef je les aan jongens!

Als het gaat om het verschil tussen jongens en meisjes, zijn er pittige discussies gaande. Wat het onderwijs betreft mondt dit uit in standpunten die uiteenlopen van: er is geen jongensprobleem, tot: er is een groot probleem in het omgaan met jongens.

Volgens mij is het wel duidelijk dat er problemen zijn met betrekking tot jongens in onze samenleving én op school, maar wordt er nu ook anders dan vroeger omgegaan met jongens(gedrag). In dit boek laat hij zien wat er dan zo specifiek aan jongens en hun gedrag is, zeker als je met onderwijsogen kijkt. Zo zijn jongens gemiddeld genomen actiegericht, gevoeliger voor competitie, minder taakgericht en verloopt de sociale en emotionele ontwikkeling anders.

Het verwerven van inzicht in hoe je in bepaalde situaties het best kunt handelen, samen met de tips en handvatten die dit boek biedt, kan

leraren helpen het onderwijs voor jongens aantrekkelijker te maken.

Prijs: € 25,95

2e druk 2021

[Bestel hier bij uitgeverij PICA](#)

De Groepscode – Zó werk je met groepen

Een goede investering in de groep is een investering in de schoolcarrière van individuele leerlingen.

In *De Groepscode* geef ik leraren – in zowel het primair als in het voortgezet onderwijs – inzicht in de vele aspecten van groepsvorming, en krijg je handvatten om deze processen succesvol te kunnen beïnvloeden.

Aan de orde komt welke zaken van invloed zijn op de groep, zowel in positieve als in negatieve zin. Er is ook aandacht voor het omgekeerde: de invloed van de groep op onder andere het leren, want er is een nadrukkelijk verband tussen de sfeer in de groep (de sociale eenheid) en het leerproces.

Bij groepsdynamiek speelt ook de leeftijdsfase van de kinderen een rol; een grotere wereld van pubers heeft meer en andere invloeden

dan de kleine wereld van de kleuters. Denk aan zaken als maatschappelijke verwachtingen, gender en sociale vaardigheden. Verder komt het werken *met* en *in* de groep uitgebreid aan bod; want als leraar werk je niet alleen met de groep, maar ben je er zelf ook op een unieke manier onderdeel van.

Met een gedegen theoretische ondergrond en de koppeling naar de praktijk kan dit boek gezien worden als een basishandboek over groepsvorming en groepsdynamiek.

Prijs: € 25,95

1^e druk 2023

[Bestel hier bij uitgeverij PICA](#)

Klik [hier](#) voor gratis tools en oefeningen bij het boek

Grip op de groep

In januari 2007 kwam 'Grip op de groep' uit (de eerste versie). Sindsdien heeft het een grote vlucht genomen in het onderwijs. Ik wilde geen methode neerzetten, maar inzicht verschaffen in processen. De professional, de leerkracht, kan daarmee beter inschatten wat nodig is in zijn of haar groep. Het boek is al meer dan 20.000 keer verkocht.

Prijs: € 42,40

3^e druk, 2014

[Bestel hier bij uitgeverij ThiemeMeulenhoff](#)

Het Skateboardsyndicaat

Frank is verhuisd. Als hij voor het eerst buiten speelt komt hij Tim en Nicole tegen. Tot zijn grote teleurstelling komt hij niet op dezelfde school als Tim en Nicole. Als Frank naar zijn nieuwe school gaat, wordt hij gepest door Duncan en zijn vrienden. Tim wil hier iets tegen doen en mobiliseert zijn eigen groep op De Vlielandschool. Wat moet er gebeuren? Dan bedenkt Yuri het skateboardsyndicaat en begint de strijd...

Een verhaal voor kinderen van 9 tot 14 jaar. Het skateboardsyndicaat is een jeugdboek dat acht hoofdstukken heeft.

Het geeft kinderen inzicht in positieve en negatieve groepen, rollen in een groep en hoe je er mee om kunt gaan. Dit alles in de vorm van een spannend verhaal. U kunt de hoofdstukken als spiegelverhaal gebruiken. Bij ieder hoofdstuk is dan ook een oefening te vinden op de website van Grip op de groep.

[Ga hier naar de oefeningen bij Het Skateboardsyndicaat.](#)

Prijs: € 14,95

[Bestel hier bij uitgeverij Boekscout.nl](#)

Freinetonderwijs

Op de [site van Levend Leren](#) is meer te vinden over deze vorm van onderwijs waar onder andere leren door doen aan de orde is.

Ook op de site van de Freinet Vereniging is meer te vinden.

Interessante publicaties zijn o.a. (te bestellen [bij Leven Leren](#)):

